
Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2017:13

Codex ethicus

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2017:116 där det föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda vad en riktlinje för uttolkning av vigningslöftena ska innehålla och hur den ska praktiseras i syfte att stödja och ställa krav på vigda medarbetares offentliga beteenden och handlingar. Utskottet framhåller att frågor som avser efterlevnaden av vigningslöften är ett ansvar primärt för biskop och domkapitel. Utskottet pekar på att ett arbete pågår hos biskopsmötet som ligger i linje med vad motionärerna önskar och anser därför att ingen ytterligare åtgärd behövs. Kyrkomötet föreslås besluta att motionen är besvarad med vad utskottet har anfört.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att motion 2017:116 är besvarad med vad utskottet har anfört.

Motionens förslag

Motion 2017:116 av Jesper Eneroth och Louise Callenberg, Codex ethicus

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda vad en riktlinje för uttolkning av vigningslöftena ska innehålla och hur den ska praktiseras i syfte att stödja och ställa krav på vigda medarbetares offentliga beteenden och handlingar.

Bakgrund

Går man till Nationalencyklopedin ses codex ethicus (lat. den etiska lagen) primärt som etiska regler för läkare. Hippokrates läkarregler från 400-talet f.Kr. lyfts särskilt fram. Det noteras att andra yrkesgrupper efter hand har formulerat etiska regler. Codex ethicus i denna mening kan ses som en viss professions i huvudsak internt formulerade och fastställda yrkesetik. När begreppet codex ethicus nu används för sådana riktlinjer som tidigare avsett i första hand präster och senare präster och diakoner är det fråga om ett dokument av i viss utsträckning annat slag.

Det finns under de senaste åren utarbetade och fastställda codex ethicus för präster och diakoner i cirka hälften av stiftet. Processen fram till antagandet av dessa dokument kan ha sett lite olika ut. Biskopar och kontraktsprostar har i flera fall varit viktiga aktörer. Codex ethicus kan på det sättet ses som uttryck för stiftets tillsynsfunktion. Biskopen har ett tillsynsuppdrag och kan i detta uppdrag biträddas av kontraktsprostarna. En viktig del av tillsynen är råd, stöd och hjälp.

Olika riktlinjer för hur den som har ett uppdrag inom kyrkans vinningstjänst ska fullgöra detta men även för livsföringen i övrigt kan hämtas från olika tider i

kyrkans historia, allt från det som står i 1 Tim. 3 kap. om församlingsledaren och hans medhjälpare via stadganden i 1686 års kyrkolag 19 kap. om prästers beteende till nutida codex ethicus. Det första dokument i Svenska kyrkan som benämndes codex ethicus torde vara från 1962 och avse prästtillsättning. Det antogs av biskopsmötet och dåvarande Svenska prästförbundets centralstyrelse. Dåvarande Svenska kyrkans personalförbund, idag Kyrkans akademikerförbund, antog 1981 codex ethicus för präster som avsåg att utgöra en gemensam överenskommelse mellan kollegor för att iaktta vissa handlingsmönster på grundval av inbördes lojalitet och ansvarskänsla.

I en skrivelse i början av hösten 2015 till biskopsmötet hemställde Kyrkans akademikerförbund ”i första hand att biskopsmötet närmare utreder och överväger huruvida Codex ethicus som företeelse ska ersättas av andra åtgärder för att upprätthålla kunskapen och förståelsen för vigningslöftena, och – i andra hand – om i stället ett enhetligt Codex ethicus ska antas för präster och diakoner samt biskopar inom Svenska kyrkan”. Bakgrunden till detta anges i skrivelsen vara diskussioner på Akademikerförbundets fullmäktige kring att det inte fanns generellt gällande etiska riktlinjer inom kyrkan samt en utbredd oro för skiftande bedömningar i tillsynshänseende beroende på inom vilket stift präst och diakon var verksam. Biskoparna har konstaterat att codex ethicus inte finns i alla stift och dess rättsliga status är oklar. ”Frågan om gemensam Codex ethicus för Svenska kyrkan har varit uppe tidigare i biskopsmötet. Biskoparna var överens om att ärendet behöver återkomma i biskopsmötet för en mer grundläggande diskussion.” (Biskopsmötets protokoll 20–21/10 2015, § 131) Den fortsatta diskussionen har ännu inte ägt rum.

I biskopsbrev om uppdraget i kyrkans vigningstjänst har biskoparna tagit upp och redovisat sin syn på vigningslöftenas innebörd.

Frågan om vigningslöftenas uttolkande vid tillsyn av hur präster och biskopar utövar sina uppdrag och efterlever givna vigningslöften prövas av domkapitlet och ytterst av Svenska kyrkans överklagandenämnd. För biskoparnas del är det Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar som kan göra en motsvarande prövning. Det kan noteras att Överklagandenämnden i sina beslut i flera fall har återopat biskopsbrevet *Biskop, präst och diakon i Svenska kyrkan* (1990) och i senare beslut även biskopsbrevet *Kallad till präst och diakon i Svenska kyrkan* (2014), (t.ex. ÖN 38/2013, 34/2014 och 45/2016).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2017:116 är besvarad med vad utskottet har anfört.

Frågor som avser efterlevnaden av vigningslöften hör i en kyrka av Svenska kyrkans slag med en episkopal struktur primärt hemma hos biskop och domkapitel, inte på nationell nivå.

Vid utskottets överläggningar har framkommit att biskopsmötet, i enlighet med vad som framgår i bakgrundsteckningen, har fortsatt sina överläggningar kring frågor relaterade till en Codex ethicus. Man ska nu samla in befintliga dokument av detta slag för att bearbeta frågor om hur man ska få fram väl fungerande etiska riktlinjer liksom om hur man får till stånd en god process kring dessa. Det behövs en beslutsordning som ger acceptans och legitimitet åt framtida etiska riktlinjer. I linje med vad som framhålls i motion 2017:116 har man sett behovet av samsyn på detta

område mellan stiftet. Det finns behov av riktlinjer som gäller för präster och diakoner oavsett vilket stift som de tillhör.

TU 2017:13

Utskottet menar att det arbete som påbörjats av biskopsmötet möter den problematik som ligger bakom motionsförslaget samtidigt som det inte bryter mot Svenska kyrkans episkopala struktur. Ett arbete pågår som i sak får sägas tillgodose det som motionärerna önskar. Utskottet anser därför att ingen ytterligare åtgärd behövs. Kyrkomötet föreslås besluta att motionen är besvarad med vad utskottet har anfört.

Uppsala den 5 oktober 2017

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Johan Blix.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Stefan Linderås, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Irene Leonardsson.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.